

Vysvětlení rozboru stavby slova – příklady:

nepolapitelný

ne	po	lap	i	tel	n	ý
předpona	předpona	kořen	přípona	přípona	přípona	koncovka

učitelka

uč	i	tel	k	a
kořen	přípona	přípona	přípona	koncovka

přenocovat

pře	noc	ova	t
předpona	kořen	přípona	koncovka

Vysvětlení – doporučený postup:

I. Postup (vychází ze zkušenosti se slovotvorbou, nemusí být vždy zcela spolehlivý):

a) Nejdříve vyznačíme ty části slova, které poznáme bezpečně: koncovku podstatného nebo přídavného jména, infinitivní koncovku slovesa, popř. předponu

ne - po -lapiteln - ý

učitelk - a

pře - nocova - t

b) Pokusíme se určit kořen = tu část, kterou mají společnou všechna slova slovotvorně příbuzná, tj. řekneme si co nejvíce příbuzných slov. Nesmíme zapomenout, že existuje hlásková alternace.

Kořeny jsou vyznačeny tučně:

ne - po - **lap** - iteln - ý

uč - itelk - a

pře - **noc** - ova - t

c) To, co „zbude“ po poznání předpony/předpon, koncovky a kořene, je přípona nebo soubor přípon. Na základě zkušenosti s tvořením slov určíme hranice přípon (pouze slovo nocovat má jen jednu příponu).

II. Spolehlivější postup:

Postupně určujeme základová slova

nepolapitelný

1. krok: základové slovo je *nepolapit* → odtrhneme příponu *-itelný*; jde o přídavné jméno, které má vždy koncovku - odtrhneme tedy i koncovku *-ý*:

přípona koncovka
nepolapi - iteln - ý

2. krok: a) základové slovo pro sloveso *nepolapit* je *polapit*, je odvozeno předponou *ne-* → odtrhneme předponu *ne*.

b) základové slovo pro sloveso *polapit* je *lapit* je odvozeno předponou *po-* → odtrhneme předponu *po-*.

předpony přípona koncovka
ne - po - lapi - iteln - ý

3. krok: Zůstává nám neurčená část *lapi-* – je to už kořen?

Odpověď: Je to část slovesa bez infinitivní koncovky, tj. je to slovesný kmen infinitivní. Všechna slovesa kromě sloves 1. třídy vzorů *nést*, *péct* a slovesa 3. třídy *krýt* mají v infinitivu jinou než nulovou kmenotvornou příponu.

Sloveso *lapit* patří do 4. Třídy, časuje se podle vzoru *prosit* → *-i-* je kmenotvorná přípona, kořenem je *-lap-*.

předpony přípony koncovka
ne - po - lap - i - iteln - ý
kořen